

Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τῆς «Χλόης»

Ὁ ἀγὼν δὲν ἐπεράνθη
Μὴ δεχθῇτε ἥθη ξένα
Τῆς ἐλευθερίας τ' ἄνθη
Εἶνε δόξα τοῦ Θεοῦ
Ποῦ αἰξάνουν φευγεμένη
Εἰς τὰ σπλάγγνα τοῦ λαοῦ

Φιλίατέ μοι

Δὲν ἔχω δυστυχῶς, εὔτε ἐκ παραδόσεως
περιτωθῇ μοι τὴ, εὔτ' ἄλλως πως, φηρίζιον
ἔστω εἰς συμβολὴν τῆς ἱστορίας τοῦ Ἑθνι-
κοῦ ἡμῶν ἀγῶνος, ἀλλὰ πάλιν δὲν θέλω νὰ
ὑποληφθῶ ὑπερῶν ἐπὶ τῇ φιλοφρονίᾳ ὑμῶν
προσκληθεῖ, ὅπως μετὰ τὸν ὁπωσδήποτε εἰς
τὸ λευκῶμα, ὅπερ τοσοῦτον φιλοτίμως ἡ ὑ-
μετέρα «Χλόη» παρακινεῖται: ἐπὶ τῇ με-
ταύριον ἐορτῇ τῆς 25ης Μαρτίου. Πρῶτον
δὲ πάντων ἐπεθύμουν νὰ συγχαρῶ τῇ συντά-
ξει τῆς μικρᾶς ταύτης ἐπαρχικῆς ἀνθοδέ-
σμης μᾶλλον ἢ Χλόης, ἐπὶ τῇ εὐγενεῖ ἰδέᾳ
τοῦ νὰ τελέσῃ εὐτεδὲς μνημόσυνον ὑπὲρ τῶν
ἀνδρῶν ἐκείνων, ὅσοι περὶ δώκον ἡμῶν ἐλευ-
θερον ἄερα, μεταφέρουσα, ἔτω καὶ πρὸς
σπινθῆρας, τὸν νοῦν τῶν ἀναγινωστῶν αὐτῆς εἰς
ὑψηλοτέραν σφαῖραν, εἰς τοὺς ἡρωϊκοὺς ἐ-
κείνους χρόνους. Ἀλλὰ καὶ ἄλλως εὐρί-
σκω εὐτυχῆ τὴν ὁρθοδουλίαν ὑμῶν ταύτην,
ἵνα καὶ ἐν Πάτριας τελεῖται τοιοῦτον ἐπέτειον
εὐτεδὲς μνημόσυνον, διότι, ἂν ἡ θεόπεμπτος
ἰδέα τῶν «Φιλικῶν» συνελήρθη καὶ ἐκυρο-
ρήθῃ ἐν Ὁδησσῷ, ἐν Κωνσταντινουπόλει
καὶ ἀλλαχοῦ, ἀλλ' ἐν Πάτριας καὶ ἐν Ἀχαΐ-
ᾳ εἶδε, τὸ πρῶτον, τὸ φῶς τῆς ἡμέρας κα-
τὰ τὴν 25ην Μαρτίου, ἡμέραν καθ' ἣν ζεί-
δωρος ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ πνεύσασα αὔρα εὐηγ-
γελίζετο εἰς τὸν ταλαίπωρον Ἑλληνισμόν
αἰθριώτερον μέλλον. Καὶ δὲν θὰ ἐπλανώμην
ἴσως πολὺ, ἐὰν ἀπεκάλουν τὴν Ἀχαΐαν ὑ-
μῶν, τὴν Γαλιλιάν τοῦ Ἑθνισμοῦ μας, διό-
τι ἐν Ἀχαΐᾳ πρῶτον, λειτουργοῦς τοῦ ὑψίστου
ὁ Γερμανὸς ἀνύψου κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ Εὐ-
αγγελισμοῦ τὴν σημαίαν τὴν Ἑλληνικὴν,
τὸν κρίνον τοῦτον δι' οὗ εὐηγγελίζετο ἐξ οὐ-
ρανοῦ τῇ Πατρίδι, ὅτι τεχόησεται αὐτῇ θυ-
γάτηρ, ἥς τὸ ὄνομα Ἑλευθερία.

«ἀπ' τὰ κόκαλα ὑγαλμένη
τῶν Ἑλλήνων τὰ ἱερά»

Καὶ σὺν πρῶτα ἀνδριωμένη»

Ἄρα δὲ γεννηθεῖσαν πάνοπλον ὡς ἡ Ἀθη-

να καὶ πάντες ἀνεγνώριζον αὐτήν,
Ἀπ' τὴν κόψι
τοῦ σπαθιοῦ τὴν τρομερὴν
Ἀπ' τὴν ὀμ-
ποῦ μὲ βίᾳ μετράει τὴ γῆ.

Καὶ προτέπιπτον αὐτῇ μάγοι προσκυνού-
τες καὶ δῶρα φέροντες ὁ Διάκος, ὁ Κολο-
κοτρώνης, ὁ Μιαούλης, ὁ Κανάρης ὁ Καραΐ-
σκος καὶ πᾶσα ἐκείνη ἡ σεπτὴ χορεία τῶν
ἡρώων.

Ἀλλὰ τίς διηγῆσεται τὰ θαυμάσια τῶν
ἀνδρῶν ἐκείνων! Ὁπουδήποτε καὶ ἂν ἀναζη-
τήσῃ τις τοὺτους, εἴτε ἐν τῇ ὁμάδι τῶν κλη-
ρικῶν, εἴτε ἐν τῇ τῶν λογίων, εἴτε ἐν τῇ τῶν
ἀρματωλῶν, παντοῦ ὁ αὐτὸς κυριεῖ χαρα-
κτὴρ· τὰ πάντα ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος.
Ὁ Πατριάρχης Γρηγόριος, ὁ Μητροπολίτης
Γερμανός, ὁ Γαζής, ὁ Παππαρλῆσσας, ὁ Σα-
μουήλ, ὁ Φαρμακίδης, ὁ Βάμβας, ὁ Δούκας,
ὁ Οἰκονόμος καὶ τόσοι ἄλλοι ἐκ τῶν κληρι-
κῶν· ὁ Φερραῖος, ὁ Κοραῖς, ὁ Γεννάδιος, ὁ
Κούρκας, ὁ Φωτιάδης καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἐκ
τῶν λογίων· οἱ Κουντουριῶται, ὁ Ζαΐμης,
ὁ Χαραλάμπης, οἱ Δεληγιανναῖοι ἐκ τῶν προῦ-
χόντων· τὸ πλῆθος τῶν θαλασσοράων καὶ
ἀρματωλῶν, ὁ Κανάρης, ὁ Ἀνδρουτζίος, ὁ
Καραϊσκος, ὁ Μπότσαρης, ὁ Κολοκοτρώνης,
ὁ Νικήτας καὶ ἅπανα ἡ ἡρωϊκὴ ἐκείνη γε-
νεὰ ἐν μόνον εἶχον σύνθημα, «ἡ τάν, ἡ ἐπὶ
τῆς», ἡ τὴν πατρίδα ἡ διὰ τὴν πατρίδα.
Οὕτως ὁ Ὀλύμπιος, ὁ Σαμουήλ μὴ παύον-
τες πολεμοῦντες ἀλλὰ πολιορκούμενοι τέλος
ἔθετον πῦρ ἐν τῇ πυριτοθήκῃ καὶ ἀνετινάσσον-
το ὀλοκαύτωμα εἰς τὸν ἄερα, παρασύροντες
ὅμως καὶ συναρπάζοντες μεθ' ἑαυτῶν καὶ
πληθὺν ἄλλων ἀλλοπίστων ἐχθρῶν. Οὕτως
ὁ Διάκος ὠδελίζετο καὶ ἐκαίετο ψάλλων τὸ
κύκνειον αὐτοῦ ἄσμα.

Ἦν δὲ καὶ ποῦ διέλεξε ὁ χάρος νὰ μὲ πάρῃ

Καὶ τὸ ἄλλο ἐκεῖνο

Ἔμεν' ἂν ἐσσυδίστατε, ἕνας γραϊκὸς ἐχθρὸς

Ἀς ἦν καλὰ ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ὁ καπετὰν Νικήτας

Αὐτοὶ θὰ κἀφον τὴν Τουρκίαν καὶ ὅλοτης τὸ δόλεται

Οὕτως ὁ Κανάρης ἔθουεν ἐκατόμβας Τούρ-
κων καίων τὸν Τουρκικὸν στόλον καὶ τὸν
καπετὰν πατὴρ αὐτοῦ καὶ ἐκδικῶν οὕτω τὴν
ἀχνίζουσαν εἰσέτι σφαγὴν τῆς Χίου. Οὕτως
ἐπιπτον ξιφῆρεις ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης
ὁ Παππαρλῆσσας, ὁ Νικήτας καὶ τόσοι ἄλ-
λοι· οὕτω, τέλος, παρέδιδον ἡμῶν ἐλευθε-
ραν τὴν Πατρίδα οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι.

Ἄτὰ θνητάτα τὰ τότε

Αὐτὰ ἦσαν τῶν ἀνδρείων
Τῆς πατρίδος στρατιῶται·
Πλήρεις δόξης καὶ τιμῆς
Ἐθυσίαζόντων βίον
Ἵνα χαίρωμεν ἡμεῖς.

Κατὰ τὸν διπλοῦν ἐκείνον μαχητὴν τοῦ ξί-
φους καὶ τῆς γραφίδος, τὸν ὑψιπετῇ Ζα-
λοκώστιαν.

Ἀλλὰ ποῖοι πατριῶται; ἐξακολουθεῖ ψάλ-
λων ὁ ποιητὴς εἰς τὸ ἡμιτελὲς ἀπομείναν
αὐτοῦ ἄσμα πρὸς τὸν Βόττзарην,

Ἀλλὰ ποῖοι πατριῶται
Εἶνε σήμερον; Ἐξύπνα
Ἀσυλλόγιστη νεότης
Καὶ μὴ τριῶν τὸν καιρὸν
Εἰς τοὺς πότους καὶ τὰ δαιτῶνα
Καὶ τὸν Φράγκικον χορὸν.

Καὶ τὸν Φράγκικον χορὸν! Τὸ κατ' ἐμὲ
ὁμολογῶ ὅτι ὁσάκις νέος ἔτι, ἀλλὰ καὶ τώ-
ρα ἀκόμη, εἶδον κατὰ τὰς διαζόρους ἐσρτάς
καὶ πανηγύρεις, τὰ εὐσταλῇ ἐκείνα σώμα-
τα ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν τῶν ὀρεινῶν μερῶν
τῆς Πελοποννήσου, νὰ σύρου ἀναμιξ τὸν
χορὸν ποῦ μὲν τὸν συρτὸν, ἀλλὰ πρὸ πάντων
τὸν ἡρωϊκὸν ἐκείνον, τὸν ἀρβανίτικον, καὶ
τοὺς μὲν πολλοὺς ἄδοντας

Τοῦτοί γὰρ δότε τ' ἄσματα
Τὶ θὰ γένητε κάρματα

Τὸν δὲ πρῶτον σύροντα τὸν χορὸν λεθέν-
την ἐναέριον οὕτως εἶπεῖν συναρμόσσοντα τὴν
ὄρχησιν πρὸς τὸ ἄσμα, εἰς τὰς γυναῖ-
κας ἡγουμένας τοῦ χοροῦ, εὐτρόφους δὲ καὶ
πηδῶσας, ὀρχουμένας τὴν συναρπάζουσαν ἐ-
κείνην πυρρίχην, ὁμολογῶ, ὅτι μετάρσιος
μετηνέχθη διὰ τῆς φαντασίας εἰς ἄλλους
χρόνους, εἶδον ἐμπρὸς μου ἄλλον κόσμον,
ἄλλην γενεάν, καὶ ἡτένισα μετ' ἐλπίδος καὶ
φαιδρότητος τὸ μέλλον.

Ὁ ἀγὼν δὲν ἐπεράνην

Ἐξακολουθεῖ λέγων ὁ ποιητὴς. Ἄς ἐλ-
πίσωμεν ὅτι ἡ νέα γενεὰ δὲν θέλει ὁμοιάσει
πρὸς τὴν παροδικὴν ταύτην ἀνούσιον καὶ ἄ-
γονον ἰδικήν μας, ἀλλ' ὅτι θὰ μελετήσῃ τὰ
ἄθλα τῶν ἀνδρῶν τοῦ 1821 καὶ θὰ δεῖχθῇ
ἀπόγονος ἐκείνης. Ἀλλὰ πρὸς τοῦτο ἂς μὴ
λησμονῇ ποτὲ τὸ ἀπόφθεγμα ἐκεῖνο τοῦ με-
γάλου διδασκάλου τοῦ γένους τοῦ σοφοῦ
Κοραΐ.

«Ἡ Ἐλευθερία δὲν ἀγαπᾷ νὰ κατοικῇ εἰς
τόπους ὅπου δὲν βασιλεύει ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ
χρηστοφροσύνη».

Ἐν Αθῆναις 18 Μαρτίου 1889.

Χ. Α.

Ἄσμενος ἀποδέχομαι ὅπως περισυλ-
λέξω καὶ ἐγὼ ὀλίγα ἄνθη καὶ ῥάνω διὰ
τούτων τὴν τόσους παλμοὺς καὶ ἀναμνή-
σεις γλυκειάς ἐν ἐαυτῇ περιέχουσιν **Εἰ-
κοστὴν πέμπτην Μαρτίου.**

Καὶ μόνη ἡ ἔκφρασις αὕτη, ἄνευ οὐ-
δεμιᾶς προσθήκης προφερομένη διὰ τῶν
χειλέων, περιέχει ὁλόκληρον ἱστορικὴν
περίοδον, ἣν πᾶς Ἕλλην ἀπὸ μνήμης ἡ-
ξεύρει καὶ διὰ τῆς παραδόσεως τηρεῖ.

Ἡ Εἰκοστὴ πέμπτη Μαρτίου
τὸ λαμπρὸν τοῦτο καὶ θεῖον ἄμα ἔπος,
θὰ ἡδύνατο νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τοὺς Ῥα-
φκὴλ καὶ Μιχαήλ, ἀγγέλους τῆς τέχνης,
ὡς ἀφειρητὴ πρὸς δημιουργίαν εἰκότος δύο
ἐχούσης ὅψεις, καὶ περὶ στήσεως ἐν μὲν
τῇ μιᾷ τὴν ἀνθρωπότητα σύσσωμον χαι-
ρετίζουσιν τὴν ἱερὰν ταύτην ἡμέραν καὶ
ὕμνολογοῦσιν αὐτὴν πρὸ τῆς εἰσόδου σπη-
λαίου τινὸς ἐρήμου, καὶ γονυπετῶς ἱστα-
μένην πρὸ κλυθμηρίζοντος βρέφους.... Ἐ-
γεννητο κατ' αὐτὴν ἐκεῖνος, ὅστις ἔ-
μελλε νὰ ἀπαλλάξῃ τὴν ἀνθρωπότητα
τῆς πνευματικῆς δουλείας, καὶ ν' ἀνυ-
ψώσῃ αὐτὴν εἰς τὴν αἰθέριον ἐκείνην τοῦ
προορισμοῦ τῆς θεομύτιδος, ἐν ἣ προώρισταί
μὲν, ἀλλ' εἶχεν ἀπὸ πολλοῦ καταπέσει.
Ἐν δὲ τῇ ἐτέρᾳ τὸν Ἑλληνισμόν σύμ-
παντα λαμβάνοντα ὅσιν ἑλόντος θυμοει-
δοῦς καὶ φρίκτοντος, τρεπομένου νὰ διαρ-
ρήξῃ τὰ δεσμὰ τῆς σωματικῆς καὶ ἐπικι-
σχύοντος δουλείας· νὰ ξεσχίσῃ τὴν αἰμο-
χορῇ ἡμισέληνον καὶ ἀντ' ἐκείνης στήσῃ
τὸ κυνὸ λευκὸν λάβαρον· ν' ἀντικατα-
στήσῃ τὰ ἄτιμα ὀνόματα τοῦ γκιζαοῦρ
καὶ ῥαγιά διὰ τῶν τοῦ Χριστιανοῦ καὶ
Ἐλευθεροῦ· νὰ δείξῃ τοῖς ἀναιδῶς κη-
ρύττουσιν «Ἐλλάς τοῦ λοιποῦ δὲν ὑ-
παρχει» ὅτι ὑπῆρχε, καὶ δὴ καὶ σφριγῶ-
σα· νὰ διδάξῃ τοὺς ἰσχυροὺς τῆς γῆς ὅτι
ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάστασις δὲν ὁμοιάζε
τὰς ἐν διαφόροις λαοῖς καὶ κατὰ διαφό-
ρους ἐποχὰς ὀχλαγωγίαις ἢ ἐξεγέρσεσι
κατὰ τῶν καθεστηκυῶν ἀρχῶν, ἀλλ' ὅ-
τι ἦτο αὕτη ἀγὼν ἱερὸς ἐπιβαλλόμενος
τοῖς Ἕλλησιν ὑπὸ τῆς πίστεως, τῆς τι-